

การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรม ของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

THE DEVELOPMENT OF DESIRABLE CHARACTERISTICS IN TERMS OF BEING SUFFICIENCY ACCORDING TO THE FIVE ENNOBLING VIRTUES OF STUDENTS IN UTHAI SCHOOL PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

เอกวิทย์ นันทศรี^{1*} พระครูภัทรธรรมคุณ² พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน³

Ekkawit Nanthasri¹ Phrakhr Patthammakhun² Phramaha Yannawat Thitavaddhano³

^{1,2,3} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2,3} Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนอุทัย (2) ศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุทัย (3) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 จำนวน 265 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมและรายด้าน มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึง 5 ด้าน

วิธีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุทัย ประกอบด้วย 1) การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงอันเป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรมจริยธรรม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม 2) หลักเบญจธรรม ได้แก่ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจา วาจา สติสัมปชัญญะ

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุทัย ประกอบด้วย (1) ด้านความพอประมาณ โรงเรียนควรจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสร้างจิตสำนึกตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2) ด้านความมีเหตุผล โรงเรียนควรส่งเสริมนักเรียนให้มีการจัดระบบความคิดของตนเอง (3) ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี โรงเรียนควรส่งเสริมพัฒนานักเรียนใช้สติสัมปชัญญะตามหลักเบญจธรรมในการใช้ชีวิต (4) ด้านความรู้ โรงเรียนควรส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความรู้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (5) ด้านคุณธรรม โรงเรียนควรจัดการกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้นักเรียนมีจิตใจใฝ่คุณธรรม

คำสำคัญ: คุณลักษณะที่พึงประสงค์, อยู่อย่างพอเพียง, เบญจธรรม

* E-mail address: teacherextra@gmail.com ¹ pat_thara@hotmail.com ² yannawat.bud@mcu.ac.th ³

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the desirable characteristics in terms of self-sufficiency of Uthai secondary school. Phra Nakhon Si Ayutthaya Province 2) to study the methods of developing desirable characteristics in terms of living sufficiency according to the five ennobling virtues of Uthai Secondary School students, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province 3) to propose guidelines for the development of desirable characteristics in terms of living sufficiency according to the five ennobling virtues of Uthai Secondary School students, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province This is mixed method research using quantitative research using a questionnaire of 265 students in grades 7-12, obtained by sample drawing using a lottery according to Crejcie & Morgan, 1970. The statistics used to analyze data included: percentage, mean, standard deviation, and qualitative research by interviewing 5 key informants. Data were analyzed by content analysis.

The result of the study found that: Desirable Characteristics of Sufficiency of Students at Uthai School Phra Nakhon Si Ayutthaya Province Overall and each aspect had a high level of practice in all 5 areas.

Methods for developing desirable characteristics in terms of sufficiency according to the five ennobling virtues of Uthai Second School students, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province consists of 1) development of desirable characteristics in terms of sufficiency, which are desired to occur to the learners and society requires in terms of morality and ethics in 5 aspects, namely moderation, reasonableness, good immunity, Knowledge of virtues 2) The Five ennobling virtues which cultivate and beautifies the mind. And help to the conduct of the Five Precepts to make them more bright and complete, namely: kindness, right work, sexual restraint, truthfulness, and mindfulness.

Guidelines for developing desirable characteristics in terms of sufficiency based on the five ennobling virtues of Uthai Secondary School students, Phra Nakhon Si Ayutthaya consists of (1) Modesty: School should manage teaching and learning activities to create awareness following the sufficiency Economy. ; (2) Rationality; School should encourage students to manage their ideas. (3) Good immunity: Schools should promote and develop students to use their consciousness according to the five ennobling virtues in their daily life. (4) Knowledge: Schools should promote for students to know about the sufficiency economy. (5) Moral: School should organize activities for students to participate in the Morality Camps and to enhance the character of the students to have a moral mind.

Keywords: Desirable Characteristics, Being Sufficiency, The Five Ennobling Virtues

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยโดยยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาค้นให้เป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาอารมณ์และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาดังกล่าวคือ มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีทักษะและทัศนคติที่เป็นค่านิยมที่ดีมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคงและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ, 2559) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนานาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์มีทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ มุ่งเน้นในการพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ต้องอาศัยองค์ประกอบด้วยกันหลายด้านทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษา บุคลากร ทั้งในและนอกสถานศึกษาที่จะมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้นแล้วส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (จิตตินันท์ ดีหลาย, 2561)

เศรษฐกิจพอเพียงในฐานะที่เป็นส่วนสำคัญของพุทธเศรษฐศาสตร์ว่าหากจะวิเคราะห์ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานไว้เอง ซึ่งตรงกับความหมายที่แปลความได้ว่า ความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภ และไม่เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งรวมความอยู่ในคำว่า “ความพอประมาณ” และ “ความมีเหตุผล” คำว่ามีเหตุผลนี้คือเหตุผลแบบชาวพุทธซึ่งหมายถึงความซื่อตรง ความไม่โลภ และความไม่เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งต่างจากเหตุผลในเศรษฐศาสตร์ตะวันตกที่ถือว่า การแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองให้ได้มากที่สุด เป็นสิ่งที่ชอบด้วยเหตุผลเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นความ “พอเพียง” “พอประมาณ” และพอสมควรนั้น มีรากฐานความคิดมาจากคำสอนในพระพุทธศาสนาในข้อที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งก็คือ “ทางสายกลาง” นั่นเอง ส่วนในเรื่องเป้าหมายของการผลิตและการบริโภคในพุทธเศรษฐศาสตร์ที่ต้องการให้ทั้งระบบดำเนินต่อเนื่องไปในลักษณะที่ยั่งยืน สามารถสร้างคุณภาพชีวิตและความสุขในระดับขั้นต่าง ๆ จนบรรลุถึงปัญญาในระดับสูงได้ (มนูญ มุกข์ประดิษฐ์, 2547)

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงามควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอุทัย อำเภอยุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งนี้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เก่ง ดี มีความสุขนั้นสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือหลักเบญจธรรม ซึ่งเป็นธรรมอันดีงาม 5 อย่าง และเป็นคุณธรรม 5 ประการคู่กับเบญจศีล เป็นธรรมเกื้อกูลแก่การรักษาเบญจศีล ผู้รักษาเบญจศีลควรมีเบญจธรรมไว้ประจำใจ นอกจากนี้เบญจธรรมยังเป็นคุณธรรมที่อบรมและตกแต่งจิตใจให้งดงาม สร้างนิสัยที่ดีประกอบด้วย เมตตา กรุณา หมายถึง ความคิดปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุขและความสงสารปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นปราศจากความทุกข์ สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ กามสังวร หมายถึง ความสำรวมในกาม สัจจะ หมายถึง ความจริงใจ ซื่อตรง ความมีสัตย์ทั้งคำพูด และการกระทำ และสัมมาสติ หมายถึง ความมีสติตรวจตราไม่เลินเล่อ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2551) เป็นคุณธรรมอันดีงามที่เป็นหลักปฏิบัติของภิกษุสงฆ์ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2553) อันทำให้บุคคลเป็นผู้ดีงาม เป็นข้อปฏิบัติพิเศษยิ่งขึ้นไปกว่าศีลและส่งเสริมให้ประพฤติดีมีคุณ (พระเมธีวราภรณ์ (สุทัศน์ วรทสฺสี), 2551)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวจะเห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้กับผู้เรียนควบคู่ไปกับหลักเบญจธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ในหมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียน โรงเรียนนุทย อำเภอนุทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพราะเยาวชนที่จะเติบโตเป็นอนาคตของชาติ ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักเบญจธรรมตั้งแต่เด็ก รวมทั้งเป็นการพัฒนาให้เป็นคนเก่ง คนดี และเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนนุทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลัก เบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนนุทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนนุทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนนุทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงด้วยหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนนุทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขั้นตอนที่ 3 เสนอการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนนุทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนนุทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนนุทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 839 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเคชีและมอแกน จำนวน 265 คน จากนั้นได้ทำการเทียบสัดส่วนและเลือกแบบเจาะจง

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา การบริหารการศึกษา และหลักพุทธธรรม จำนวน 5 รูป/คน เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนนุทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ และมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยพบว่าแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ซึ่งพบว่ามีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนนุทยอำเภอนุทยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 265 คน

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา การบริหารการศึกษา และหลักพุทธธรรม จำนวน 5 รูป/คนโดยการบันทึกเสียงจากคำสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ

4.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

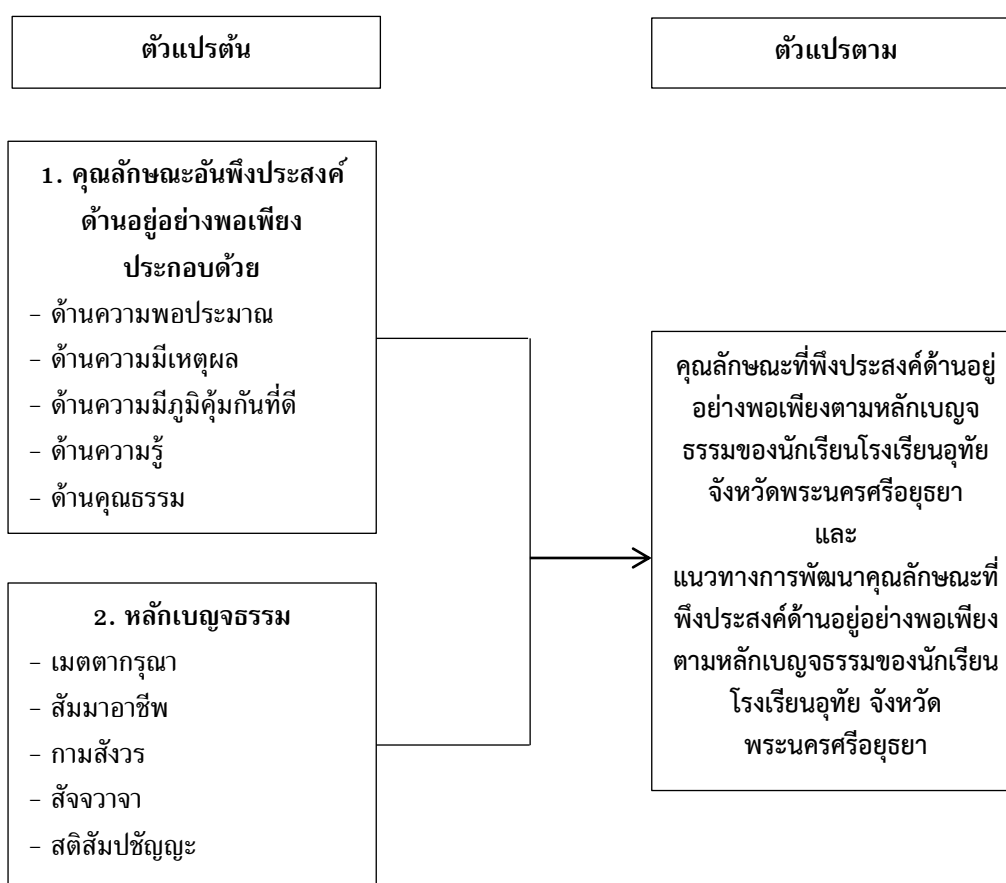
4.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนนุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) และการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนนุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนนุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนนุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.09 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านความ

พอประมาณมีค่าเฉลี่ย 4.23 ด้านคุณธรรม มีค่าเฉลี่ย 4.17 ด้านความมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ย 4.11 ด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.02 และด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีค่าเฉลี่ย 3.93 ตามลำดับ

2. วิธีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลัก เบนุจธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ด้านความพอประมาณ กล่าวคือ โรงเรียนควรเน้นให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบนุจธรรม เพื่อสร้างคุณธรรม จริยธรรม และสร้างจิตสำนึกตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อฝึกให้นักเรียนมีน้ำใจ เสียสละ รู้จักการแบ่งปัน การออม ประหยัด มีธรรมาภิบาล รู้จักพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการพัฒนาศักยภาพตามบริบทของสถานศึกษา โดยใช้กิจกรรมสอดแทรกในทุกสาระวิชา ทุกหน่วยการเรียนรู้เพื่อสร้างลักษณะนิสัย รวมถึงการปลูกฝังความพอประมาณโดยเริ่มจากสถาบันครอบครัว และโรงเรียน เพื่อให้รู้ภูมิหลังของผู้เรียน ตามความแตกต่างของบุคคล รู้จักตน รู้จักประมาณ และมีจิตอาสา จิตสาธารณะในการปฏิบัติตนให้รู้จักการให้ การช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังความรู้ และความสามารถของตนเองได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษา ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้

2.2 ด้านความมีเหตุผล กล่าวคือ โรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีการจัดระบบความคิดของตนเอง ด้วยหลักการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ และการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นทั้งการดำเนินชีวิตการทำงาน ด้วยหลักความมีเหตุผลจะทำให้ นักเรียนเป็นผู้คิดดี ทำดี พูดดี ประพฤติดี และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น โดยการใช้ความมีเหตุผลตามหลักเบนุจธรรม มาแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุผลได้

2.3 ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี กล่าวคือ โรงเรียนควรเน้นให้นักเรียนใช้สติสัมปชัญญะตามหลักเบนุจธรรม คือ การรู้จัก รู้ทำ และการวางแผนการใช้ชีวิตและการศึกษา ฝึกให้นักเรียนมีสติยังคิด ยังทำ รู้จักวางแผนก่อนการลงมือทำจริง ศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นประกอบกับการตัดสินใจในทุกเรื่อง และโรงเรียนควรส่งเสริม การจัดบรรยากาศสภาพสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อหล่อหลอมนักเรียนให้มีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักเบนุจธรรม โดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางแผน ร่วมเสนอข้อคิดเห็นร่วมจัดกิจกรรมการเรียน และส่งเสริมการเรียนรู้ต่อการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา และสถานที่อื่น ๆ เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้

2.4 ด้านความรู้ กล่าวคือ โรงเรียนควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ 1) ให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญา 2) สถานศึกษาควรนำระบบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพิจารณาปรับปรุงหรือเพิ่มเติมวิสัยทัศน์ 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้ควรนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ในการปรับปรุงหรือเพิ่มเติมมาตรการการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น 4) กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรปรับปรุงเพิ่มเติมหรือจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ และควรควรให้ความรู้เรื่องหลักธรรม ตามหลักเบนุจธรรม เพื่อให้นักเรียนได้มีองค์ความรู้เรื่องหลักเบนุจธรรมไปสู่การใช้ชีวิตแบบอยู่อย่างพอเพียง นำไปสู่การมีสติสัมปชัญญะในการใช้ความรู้อย่างชาญฉลาดจะทำให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตได้

2.5 ด้านคุณธรรม กล่าวคือ โรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศด้านคุณธรรม เช่น การทำบุญ การบริจาค การปฏิบัติต่อทางศาสนาการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา การยกย่องส่งเสริมผู้กระทำความดี การส่งเสริมการแบ่งปัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตนที่ดีและดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักเบนุจธรรม โดยใช้กิจกรรม การเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้นักเรียนมีจิตใจใฝ่คุณธรรม ฝึกนักเรียนให้มีคุณธรรมในทุก ๆ ด้าน

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบนุจธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า

3.1 ด้านความพอประมาณ โรงเรียนควรเน้นให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นผู้อยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรม เพื่อสร้างคุณธรรม จริยธรรม และสร้างจิตสำนึกตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อฝึกให้นักเรียนมีน้ำใจ รู้จักเสียสละ รู้จักการ รู้จักพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการพัฒนาศักยภาพตามบริบทของสถานศึกษา

3.2 ด้านความมีเหตุผล โรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีการจัดระบบความคิดของตนเอง ด้วยหลักการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ และการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นทั้งการดำเนินชีวิต การทำงาน ด้วยหลักความมีเหตุผล

3.3 ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี โรงเรียนควรเน้นให้นักเรียนใช้สติสัมปชัญญะตามหลักเบญจธรรม คือ การรู้คิด รู้ทำ และการวางแผนการใช้ชีวิตและการศึกษา ฝึกให้นักเรียนมีสติยังคิด ยังทำ รู้จักวางแผนก่อนการลงมือทำจริง

3.4 ด้านความรู้ โรงเรียนควรส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญา

3.5 ด้านคุณธรรม โรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศด้านคุณธรรม เช่น จัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตนที่ดีและดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักเบญจธรรม โดยใช้กิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้นักเรียนมีจิตใจใฝ่คุณธรรม ฝึกนักเรียนให้มีคุณธรรมในทุกๆ ด้าน

อภิปรายผล

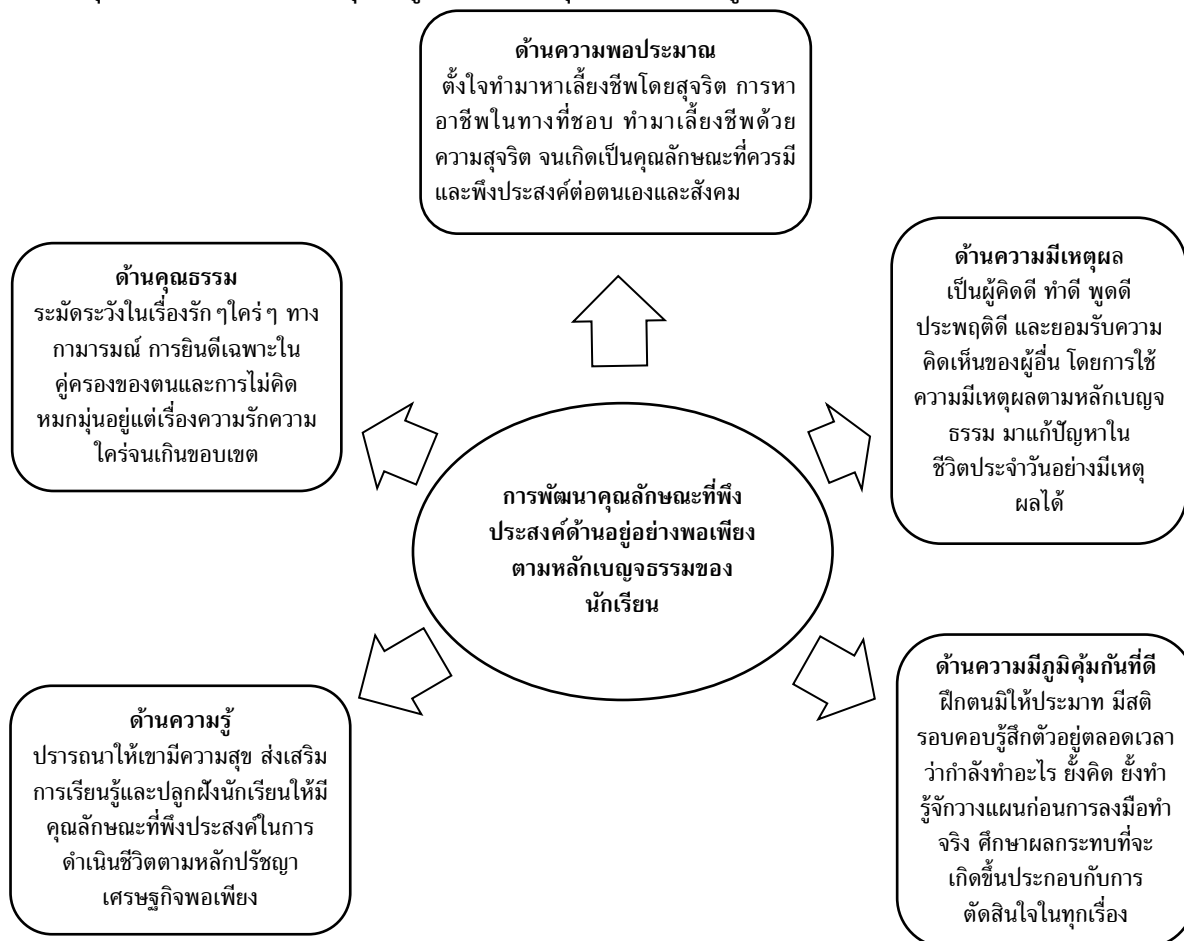
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านความมีเหตุผล 3) ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี 4) ด้านความรู้ 5) ด้านคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนได้กำหนดนโยบายนำไปสู่การปฏิบัติ สร้างความตระหนักแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับที่ สรุศักดิ์ โจธาวร (2555) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ระดับการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนมีระดับการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม 4 ด้าน อิทธิพลต่อระดับการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักสูตรแกนกลาง กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของนักเรียนการสนับสนุนจากสถานศึกษา การอบรมเลี้ยงดู

วิธีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงอันเป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรมจริยธรรม 5 ด้าน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความรู้ คุณธรรม 2) หลักเบญจธรรม อันเป็นธรรมอันงามที่อบรมและตกแต่งจิตใจให้งดงาม และเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่การประพฤติดี 5 ให้สมบูรณ์ผ่องใสยิ่งขึ้น 5 ประการ ได้แก่ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สังขจาวา สติสัมปชัญญะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมแก่นักเรียน เช่น ค่ายพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม อย่างน้อยปี การศึกษาละครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับที่ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), (2553) ได้กล่าวถึงเบญจศีลและเบญจธรรมว่า เบญจศีลเบญจธรรมนี้เป็นข้อปฏิบัติที่คู่กันอยู่เสมอ ซึ่งการจะรักษาเบญจศีลหรือศีล 5 นั้นจำเป็นต้องมีธรรมอันเป็นพื้นฐานมาสนับสนุนหรือมาคอยกำกับให้การรักษาเป็นไปด้วยดี ไม่ต่าง ไม่พร้อย ธรรมนั้นก็คือ เบญจธรรม ซึ่งจัดว่าเป็นคู่แฝดของศีล คือ เป็นไปอิงอาศัยกันและกัน ไม่แยกจากกัน อันเบญจธรรม 5 ประการ ที่มาสนับสนุนนั้นคือ 1) เมตตา และกรุณา เป็นคู่กับศีลข้อ 1 2) สัมมาอาชีวะ เป็นคู่กับศีลข้อ 2 3) กามสังวร เป็นคู่กับศีลข้อ 3 4) สังขจาวา เป็นคู่กับศีลข้อ 4 5) สติสัมปชัญญะ เป็นคู่กับศีลข้อ 5

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการบูรณาการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงกับหลักเบญจธรรมอันจะเป็นเครื่องส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและสามารถดำรงชีวิตที่มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียงและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ประกอบด้วย (1) ด้านความพอประมาณ ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นผู้อยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรม เพื่อสร้างคุณธรรมจริยธรรมและสร้างจิตสำนึกตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการฝึกให้นักเรียนมีน้ำใจ รู้จักเสียสละ รู้จักการ รู้จักพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการพัฒนาศักยภาพตามบริบทของสถานศึกษา (2) ด้านความมีเหตุผล ควรส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีการจัดระบบความคิดของตนเองด้วยหลักการคิดวิเคราะห์ และการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นทั้งการดำเนินชีวิตด้วยหลักความมีเหตุผล (3) ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ควรส่งเสริมพัฒนานักเรียนใช้สติสัมปชัญญะตามหลักเบญจธรรม รู้คิด รู้ทำ และการวางแผนการใช้ชีวิตและการศึกษา รู้จักวางแผนก่อนการลงมือทำจริง (4) ด้านความรู้ ควรส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจธรรม (5) ด้านคุณธรรม โรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศด้านคุณธรรม กิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตนที่ดีและดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้นักเรียนมีจิตใจใฝ่คุณธรรม

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 5 องค์ประกอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ องค์ประกอบด้านความพอประมาณ รองมาคือ องค์ประกอบด้านคุณธรรม และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ องค์ประกอบด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี

การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงอันเป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรมจริยธรรม 5 ด้าน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความรู้ คุณธรรม 2) หลักเบญจธรรม อันเป็นธรรมอันงามที่อบรมและตกแต่งจิตใจให้งดงาม และเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่การประพฤติดี 5 ให้สมบูรณ์ผ่องใสยิ่งขึ้น 5 ประการ ได้แก่ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีพ กามสังวร สัจจาจา สติสัมปชัญญะ

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการบูรณาการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงกับหลักเบญจธรรมอันจะเป็นเครื่องส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและสามารถดำรงชีวิตมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียงและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ประกอบด้วย 1) ความพอประมาณ ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรม เพื่อสร้างคุณธรรมจริยธรรมและสร้างจิตสำนึกตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการฝึกให้นักเรียนมีน้ำใจ รู้จักเสียสละ รู้จักการ รู้จักพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการพัฒนาศักยภาพตามบริบทของสถานศึกษา 2) ความมีเหตุผล ควรส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีการจัดระบบความคิดของตนเองด้วยหลักการคิด วิเคราะห์ และการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นทั้งการดำเนินชีวิตด้วยหลักความมีเหตุผล 3) ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ควรส่งเสริมพัฒนานักเรียนใช้สติสัมปชัญญะตามหลักเบญจธรรม รู้คิด รู้ทำ และการวางแผนการใช้ชีวิตและการศึกษา รู้จักวางแผนก่อนการลงมือทำจริง 4) ความรู้ ควรส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจธรรม 5) คุณธรรม โรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศด้านคุณธรรม กิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตนที่ดีและดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้นักเรียนมีจิตใจใฝ่คุณธรรม

ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในรูปแบบที่เหมาะสม

2.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรส่งเสริมการจัดค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม โดยเน้นด้านการอยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรมในแต่ละปีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2.2 ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบด้านมีความคุ้มกันที่ดี ชั้นมัธยมศึกษาของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2.2 ควรศึกษาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงตามหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องด้านอื่น ๆ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิตตินันท์ ดีหลาย. (2561). *การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนไสวัญวิทย จังหวัดตราด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกริก).
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2553). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ : คำวัด : อธิบายศัพท์และความหมายที่ชาวพุทธควรรู้*. กรุงเทพฯ: สถาบันบันลือธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธีวราภรณ์ (สุทัศน์ วรทสสี). (2551). *เบญจศีลเบญจธรรม: อุดมชีวิตของมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ต้นบุญ.
- พัชรินทร์ หาโกสีย์. (2562). *การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *กรอบทิศทางพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุศักดิ์ โจถาวร. (2555). *แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- มนูญ มุกข์ประดิษฐ์. (2547). *การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).